

Láska a soud – Boží dilema (Ozeáš)

Texty na tento týden

Oz 7,11.12; 10,11–13; 11,1.3.8.9; 14,2.3.5–7.10

Základní verš

„Navrať se tedy ke svému Bohu, dbej na milosrdenství a právo, s nadějí vytrvale čekej na svého Boha.“ (Oz 12,7)

Hlavní myšlenka

Ozeáš přibližuje vzpurnému lidu Boží lásku.

Autoři Bible obvykle popisují Boží láskyplný vztah k jeho lidu prostřednictvím metafor. Metafora odhaluje něco hlubokého o méně známém tématu pomocí něčeho, co už je čtenáři známé či povědomé. Metafory jsou symboly, které autor používá k vysvětlení jiného významu, než jaký samy o sobě mají.

V souvislosti s Božím vztahem k jeho lidu jsou dvěma nejběžněji používanými biblickými metaforami vztahy mezi manželem a manželkou a mezi rodičem a dítětem. V minulé lekci jsme se zabývali obrazným vztahem mezi manželem a manželkou. Tento týden se zaměříme hned na několik Ozeášových metafor, z nichž nejvýraznější bude vztah mezi rodičem a dítětem.

Ozeáš používal metafory ze stejných důvodů, z jakých Ježíš učil v podobenstvích. Jednak jimi vysvětluje pravdy o Bohu pomocí všedních událostí v životě, ale také jimi chce lidem představit důležité duchovní zásady, aby je mohli uplatňovat v každodenním životě.

Hloupý a bláhový

11Efraim je jako holub, hloupý a bláhový: Jednou volají k Egyptu, pak zas do Asýrie běhají. 12Kamkoli se obrátí, přehodím přes ně svoji síť. Pochytám je jak ptáky na nebi; ztrestám je, když uslyším, jak se slétají. (Oz 7,11.12; B21)

Osobní studium

Efraim bylo jméno mladšího Josefova syna a Jákobova milovaného potomka. Protože jméno Efraim nesl hlavní kmen severního izraelského království, používá se toto označení pro celé království, stejně jako se jméno Juda používalo pro jižní království. Ve výše uvedených verších je Izrael přirovnán k hloupému ptáku (srovnej s Jr 5,25–29), který se nechá přesvědčit a stane se snadnou kořistí pro ptáčnickovu síť. Spoléhání Izraele na pomoc jiných národů bylo v této souvislosti projevem vzpoury proti Bohu. Proč? Spojenectví s mocnou asyrskou říší nebo se ctižádostivým Egyptem by vyžadovalo, aby Izrael uznal svrchovanost bohů, které tyto dvě supervelmoci uctívaly (Iz 52,4; Pl 5,1–6). Jít za nimi by nevyhnutelně znamenalo odvrátit se od Hospodina. Oni se však potřebovali vrátit k Hospodinu, činit pokání, poslouchat jeho příkázání a zbavit se falešných bohů. Právě v tom – a ne v politických svazcích s pohany – spočívala jejich jediná naděje.

„Již samotná poloha vystavovala Palestinu invazi oněch dvou starověkých říší... Cíl, o něž tyto dvě mocné říše bojovaly, byla komunikace propojující bohatá povodí Nilu a Eufratu. Království Izraele a Judy se ocitla v mezinárodní ‚patové‘ situaci a v sevření obou soupeřů. Ve svém zoufalství se Izrael bez duchovní důvěry v Boha pošetile obrátil nejprve na jednu a pak na druhou zemi a žádal je o pomoc, která se však mohla stát jediné nástrahou.“ (4BC 908)

Aplikace

Když máme problémy, je tak snadné hledat pomoc u lidí. Spíše bychom ji však měli hledat u Hospodina. Bůh může samozřejmě vyslyšet naše modlitby i tak, že použije lidské prostředníky. Když se nacházíš v zoufalé situaci a potřebuješ pomoc, jak si můžeš být jist, že neděláš stejnou chybu, jaké se dopustil Izrael? Jak můžeš využít lidskou pomoc, aniž by ses odvracel od Hospodina?

Jalovice přivyklá jhu

¹¹Efrajim je jalovice jhu přivyklá, bývá ráda při výmlatu. Přistoupil jsem k její pěkné šiji: Efrajima zapřáhnu, Juda bude orat, Jákob bude vláčet. ¹²Rozsívajte si pro spravedlnost, sklízajte pro milosrdenství, zorejte svůj úhor. Je čas dotázat se Hospodina. Až přijde, svaží vás spravedlností. ¹³Orali jste svévoli, sklízeli bezpráví, jedli jste ovoce přetvářky. Doufal jsi v svou cestu, v množství svých bohatýrů. (Oz 10,11–13)

Osobní studium

V Ozeášovi 10. kapitole je Boží dítě Efrajim přirovnáno k vycvičené jalovici, která bývá ráda při výmlatu obilí, protože se při práci může krmit. Místo toho, aby byl život Izraele plodný, stal se sebestředným. Až Bůh zapřáhne Izrael, aby pracoval na širých polích tak, jak by národ pracovat měl, rozmnoží se spravedlnost a laskavost.

V biblických dobách bylo jho nástrojem služby. Mladá tažná zvířata se cvičila tak, že nejprve pracovala na mlatě, aby zkrotla (Jr 50,11). Byla zapřažena a jednoduše šlapala obilí nohama. V další fázi táhla přes pole smyky (2S 24,22). Tento druh práce je připravil na úkol, jenž vyžadoval větší kázeň – na orbu pole (1Kr 19,19; Jr 4,3). Pokud šlo o výcvik Izraele, měl Bůh podobný plán. Vložil na Efrajimovu pěknou šiji jho, aby jej přiměl pilně pracovat na orbě a vláčení půdy.

Hospodin si přál, aby Izrael poslouchal jeho slovo a žil podle principů, které prorok popisuje v Oz 10,12. Spravedlnost a milosrdenství jsou dary, které slibuje Bůh svému lidu (své manželce) při obnově smlouvy (Oz 2,21). Jestliže budou lidé rozsávat spravedlnost, za odměnu sklídí laskavost. Izrael se může zachránit před přicházejícím trestem jedině tehdy, bude-li hledat Hospodina a jeho vůli. Dveře milosti jsou stále otevřené, aby mohl Bohem vyvolený národ činit pokání.

Slova „rozsívajte si pro spravedlnost“ se vztahují na mezilidské vztahy; hledání Boha se týká vztahu mezi Bohem a jeho lidem. Orba představuje duchovní a společenskou reformu a obnovu. Hospodin a jeho lid budou spolupracovat ve vzájemném vztahu, aby se do země vrátilo požehnání. Výsledkem bude velkolepý rozkvět, který naplní celou zemi (Oz 14,6–8).

Aplikace

Přečti si Kristovu výzvu, že máme vzít na sebe jeho jho (Mt 11,28–30). Pokud se naučíš od Krista, jak být „tichý a pokorného srdce“, v jakém směru ti to pomůže nalézt odpocínutí tvé duši?

Já jsem Efrajima učil chodit

¹Když byl Izrael ještě dítětem, zamiloval jsem si jej; tehdy jsem povolal svého syna z Egypta. ³Já jsem Efraima učil chodit a nosil jsem je v náručí; oni však uznat nechtěli, že jsem to já, kdo je uzdravil. (Oz 11,1.3; B21)

Osobní studium

V těchto verších Ozeáš popisuje, že Hospodinovo jednání je jako něžná péče rodiče. Stejně jako rodič něžně a trpělivě učí své dítě chodit a bere ho za ruce, aby nespadlo, staral se Hospodin již od počátku o dobro Izraele. Jádrem Ozeášova poselství je Bůh, který miluje a odpouští. Přestože vychovává, cítí hluboký soucit. Jeho hněv může být hrozivý, ale jeho milost přesahuje naše chápání.

Přečti si Dt 8,5; Př 13,24; Žd 12,6 a Zj 3,19. Co mají všechny tyto texty společného? Jakou útěchu z nich můžeš čerpat?

Bůh skrze Mojžíše sdělil egyptskému králi, že Izrael je jeho zvláštním dítětem (Ex 4,22.23). Ačkoli všechny národy země, včetně Egypta, byly Božími syny a dcerami, židovský národ si Bůh vyvolil jako svého prvorozeného syna se zvláštními výsadami. S těmito výsadami však byly spjaty povinnosti. V poušti Hospodin nesl svůj lid stejně tak, jako „nosí muž svého syna“ (Dt 1,31). Občas jej vychovával tak, jako „vychovává muž svého syna“ (Dt 8,5).

„Ti, kdo chtějí opravdově sloužit Bohu a lidem, musejí často projít školou těžkostí. Čím závažnější je jejich úkol a služba, k níž jsou povoláni, tím náročnější bývá příprava.“ (VYCH 90; ED 151)

Je nesporné, že každý rodič, který miluje své děti, je bude vychovávat – pro jejich vlastní dobro. Jestliže tak činí chybující a padlí lidé, oč více můžeme i v dobách zkoušek důvěřovat Boží lásce k nám!

Aplikace

Jako věřící lidé nemáme problém s Boží výchovou. Spíše bojujeme s tím, jak interpretovat zkoušky, které nám přicházejí do cesty. Podle čeho poznáš, že to, čím procházíš, je opravdu Boží vyučování ve „škole utrpení“? Poděl se o svou odpověď ve třídě sobotní školy.

Lítost silnější než hněv

⁸Což bych se tě, Efrajime, mohl vzdát, mohl bych tě, Izraeli, jen tak vydat? Cožpak bych tě mohl vydat jako Admu, naložit s tebou jako se Sebójímem? Mé vlastní srdce se proti mně vzepřelo, jsem pohnut hlubokou lítostí. ⁹Nedám průchod svému planoucímu hněvu, nezničím Efrajima, protože jsem Bůh, a ne člověk, jsem Svatý uprostřed tebe; nepřijdu s hněvivostí. (Oz 11,8.9)

Osobní studium

Tento text je „oknem do Božího srdce“ – vydá Bůh svého vzpurného syna k ukamenování, jak vyžadoval zákon (Dt 21,18–21)? Získáváme úžasný vhled jak do Božího utrpení kvůli lidskému hříchu, tak do jeho touhy nás zachránit.

Přestože si hříšný Izrael zaslouhoval zničení, Hospodin ve svém trpělivém slitování nepřestal tento národ milovat a snažil se ho přivést k pokání.

V Abrahamově době se v Jordánském údolí jihovýchodně od Mrtvého moře nacházelo pět velkých měst (Gn 14,8). Nazývala se Sodoma, Gomora, Adma, Sebójím a Sóar. Byla známá jako „města té roviny“. Z těchto měst pouze Sóar nebyl zničen. Jména ostatních čtyř se stala příslovečně známá kvůli totální zkáze, která na ně dolehla kvůli jejich zkaženosti a neochotě činit pokání (Dt 29,22). Právě na některá z těchto měst poukazoval Ozeáš ve výše uvedených verších.

V Ozeáši 11. kapitole je ukázáno, že Boží cesty převyšují cesty hříšného lidstva. Bůh nedovolí, aby rozhořčení ovládalo jeho rozhodnutí. Boží láska se snaží přinést lidu uzdravení, blaho a obnovu. Smyslem Boží výchovy je napravit, změnit a smířit, nikoli zničit a pomstít se. Mnozí lidé, a to dokonce i ti, kdo o sobě tvrdí, že jsou křesťané, tuto Boží vlastnost nechápou. Místo toho se domnívají, že Bůh je pomstychtivý, hněvivý a jen hledá chyby, aby je mohl potrestat za jejich hříchy. To však není obraz Boha, který prorok Ozeáš představuje.

Aplikace

Přečti si Ř 5,8; 1Pt 2,24 a Ga 3,13. Jak ti tyto verše – ještě více než ty, jež jsou zaznamenány v knize Ozeáš – odhalují hloubku Boží lásky?

Uzdravení, milování a zaopatření

²Navrať se, Izraeli, k Hospodinu, svému Bohu, neboť jsi upadl pro svoji nepravost. ³Vezměte s sebou tato slova, obraťte se k Hospodinu, řekněte mu: „Promiň nám všechnu nepravost, přijmi nás laskavě, když chceme oběti býčků nahradit svými rty. ⁵Jejich odvrácení uzdravím, rád si je zamíluj, neboť můj hněv se od nich odvrátil. ⁶Budu Izraeli rosou, rozkvetete jako lilie, zapustí kořeny jako libanónský cedr. ⁷Jeho ratolesti se rozloží, ve své velebnosti bude podoben olivě... ¹⁰Kdo je moudrý, aby těmto věcem porozuměl, rozumný, aby je pochopil? Hospodinovy cesty jsou přímé, spravedliví budou po nich chodit, nevěrní však na nich upadnou. (Oz 14,2.3.5–7.10)

Osobní studium

Poslední kapitola Ozeáše je příhodným vyvrcholením poselství, které prorok hlásal. Zdůrazňuje zaslíbení, že Boží spása bude mít poslední slovo. V úvodu kapitoly prorok ještě jednou vyzývá lid k odvrácení od všech nepravostí. Když je vybízí, aby se navrátili k Bohu, radí jim, jaká slova mají přesně říkat při bohoslužbě. Měli by prosit Boha, aby z nich sňal jejich vinu, kvůli které padli. Také by se měli zříci své závislosti na jiných národech a zcela zavrhnout modlářství. V biblických dobách se žádný člověk neměl objevit před Hospodinem s prázdnými rukama (Ex 23,15). Prorok lidu doporučuje, aby kromě zvířecích obět přinesli jako děkovnou oběť i slova opravdového pokání.

Na kající vyznání lidu pak Bůh odpovídá řadou zaslíbení. V první řadě jim Bůh jako Lékař slibuje uzdravení jejich neduhů. Obnovený vztah Boha s Izraelem je přirovnán k rose, která v období dlouhého a suchého léta v Palestině zajišťuje květinám a stromům jedinou dostupnou vláhu. Izrael je také dáván do souvislosti s olivovníkem, který je považován za zvláště hodnotný, za jakéhosi „krále ovocných stromů“. Jeho koruna poskytuje stín a osvěžení, jeho olej se používá k jídlu, potírání těla i ke svícení. Veliké libanónské cedry se v biblických zemích pokládají za nejužitečnější ze vzrostlých stromů. Jejich vysoce cenné dřevo slouží k budování chrámů a královských paláců (1Kr 6,9.10). Z kořenů, které vysází Bůh, vzejde taková hojnost svěžích rostlin, že se Izrael stane zahradou plnou požehnání pro celý svět.

Aplikace

Přečti si Oz 14,10. Jaké podmínky je třeba splnit, aby se všechna uvedená zaslíbení naplnila? Proč pro nás platí stejné principy jako pro starověký izraelský lid?

Podněty k zamyšlení

Srovnej následující dva citáty s poselstvími obsaženými v Ozeášovi 7.–14. kapitole.

„Bůh promlouval ke světu v symbolech a předobrazech, oslovoval lidi prostřednictvím přírody, patriarchů a proroků. Oni však potřebovali slyšet poučení ve svém jazyce... Bylo třeba jasně a srozumitelně vyložit zásady Boží vlády, plán vykoupení a podstatu Starého zákona.“ (TV 20; DA 34)

„Po mnoho temných let, kdy jeden vládce vedle druhého vypovídali nebi poslušnost, Bůh vytrvale posílal svému zbloudilému lidu varovné vzkazy. Prostřednictvím svých proroků jim nabízel příležitosti se k němu vrátit... Bůh nikdy nenechal Izrael bez svědectví o své svrchované moci, skrze kterou je chtěl zachránit od hříchu. Díky těmto věrným svědkům se nakonec věčné Hospodinovy záměry podaří naplnit.“ (OSU 39; PK 108)

Otázky k rozhovoru

- 1. V první lekci bylo naznačeno, že skrze Ozeášův život a službu se Boží slovo k Izraeli v jistém smyslu „stalo tělem“. V jakém směru je tato myšlenka pouze zábleskem velké pravdy o Ježíšově lidství? Viz J 1,14.*
- 2. Starověký Izrael neodešel od Boha náhle. Jeho odpadnutí byl postupný proces. Připrav si odpověď na otázku, jak můžeme zůstat věrní Božím zásadám v neustále se měnícím světě, a poděl se o ni s ostatními v sobotní škole.*
- 3. Někteří lidé se domnívají, že poselství evangelia o veliké Boží lásce a spasení je jasně představeno pouze v Novém, a nikoli ve Starém zákoně. Proč je tato myšlenka nesprávná?*
- 4. Projděte si společně vaše odpovědi na poslední otázku v oddílu na úterý.*
- 5. Starý zákon byla Bible, kterou četl Ježíš Kristus a apoštol Pavel. Zamysli se nad novozákonními citáty z Ozeáše, které se nacházejí v Mt 9,13 a v Ř 9,25.26. Jak používali Ježíš a Pavel poselství z Ozeáše, aby nám zvěstovali evangelium?*